

Arbetsmarknadsförvaltningen
Tjänsteskrivelse till Arbetsmarknadsnämnden

Datum:
2024-05-03

Diarienummer:
AMN-2024-00211

Handläggare:
Moa Hast, Henrik Hamnquist Larsson

Information om verksamhetsbidrag för arbetsintegration samt utvecklings- och projektbidrag inom samverkanslösning

Förslag till beslut

Arbetsmarknadsnämnden beslutar

1. **att** lägga informationen till handlingarna.

Ärendet

Verksamhetsbidrag för arbetsintegration har utlysts vid ett tillfälle, inför verksamhetsåret 2023. Ingen utlysning har gjorts för verksamhetsår 2024.

Utvecklings- och projektbidrag inom samverkanslösning har löpande ansökningstid. En ansökan upprättas efter dialog med förvaltningen.

Initicia har med hjälp av bidrag från nämnden genomfört en förstudie om sysselsättning för unga vuxna med psykisk ohälsa i Uppsala kommun.

Beredning

Ärendet har beretts inom förvaltningen.

Föredragning

Ansökningar om verksamhetsbidrag för arbetsintegration samt utvecklings- och projektbidrag inom samverkanslösning som har inkommit till nämnden för verksamhetsår 2023 samt 2024 redovisas i bilaga 1. För de verksamheter som har beviljats medel finns en mer utförlig beskrivning. Uppsala Stadsmission har sedan 2021 beviljats utvecklings- och projektbidrag med 2 200 000 kronor årligen för förrehabiliterande insats för unga vuxna på Hantverksslussen och Matcentralen.

Verksamhetsbidrag för arbetsintegration har utlysts vid ett tillfälle, inför verksamhetsåret 2023. Ingen utlysning har gjorts för verksamhetsår 2024. Förvaltningens bedömning är att ansökningar som kan inkomma vid en ny utlysning istället kan hanteras inom bidragsformen utvecklings- och projektbidrag för samverkanslösning. Utvecklings- och projektbidrag inom samverkanslösning har löpande ansökningstid. En ansökan upprättas efter dialog med förvaltningen vilket ger goda förutsättningar för ansökningar som är efterfrågade av nämnden.

Initicia har med hjälp av bidrag från nämnden genomfört en förstudie om sysselsättning för unga vuxna med psykisk ohälsa i Uppsala kommun, se bilaga 2. Syftet med förstudien var att:

- få en bild av vilka sysselsättningsverksamheter och projekt som finns i Uppsala kommun som vänder sig till unga vuxna 18–35 år med psykisk ohälsa.
- identifiera erfarenheter och önskemål hos personer med psykisk ohälsa i åldersgruppen 18–35 år.
- identifiera behov som professionen som jobbar med målgruppen ser.
- komma med förslag på nya sysselsättningsverksamheter utifrån de behov som kommer fram i förstudien.

Ekonomiska konsekvenser

Ej aktuellt i föreliggande ärende.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse, daterad 2024-05-03
- Bilaga 1. Informationsärende arbetsintegration och utvecklings- och projektbidrag 2023–2024
- Bilaga 2. Förstudie sysselsättning Uppsala kommun 2024

Arbetsmarknadsförvaltningen

Lena Winterbom
Förvaltningsdirektör

Datum:
2024-04-26

Arbetsmarknadsförvaltningen
Underlag

Handläggare:
Marie Gustavsson, Moa Hast

Ansökningar om verksamhetsbidrag för arbetsintegration samt utvecklings- och projektbidrag inom samverkanslösning 2023 och 2024

Verksamhetsbidrag för arbetsintegration har utlysts vid ett tillfälle, inför verksamhetsåret 2023. Ingen utlysning har gjorts för verksamhetsår 2024.

Utvecklings- och projektbidrag inom samverkanslösning har löpande ansökningstid. En ansökan upprättas efter dialog med förvaltningen.

Ansökningar om verksamhetsbidrag för arbetsintegration samt utvecklings- och projektbidrag inom samverkanslösning har inkommit från föreningarna i tabellen nedan. I tabellen finns uppgifter om föreningens namn, tidsperiod ansökan gäller, ansökt belopp, beviljat belopp, kort om verksamheten, målgrupp, antal deltagare föreningen anger att de ska ta emot samt övriga kommentarer.

Efter tabellen finns en mer utförlig beskrivning av verksamheterna som har beviljats bidrag för 2023 och 2024.

Verksamhetsbidrag för arbetsintegration

Förening Tidsperiod	Ansökt summa i kronor	Beviljad summa i kronor	Verksamhet	Målgrupp	Ta emot antal deltagare	Övriga kommentarer
2023						
Beviljade ansökningar						
Initcia 2023-01-01 – 2023-12-31	127 000	127 000	Förstudie om sysselsättning för unga vuxna 18-35 år med psykisk ohälsa som presenteras i en rapport.	Intervjuer med bland annat unga vuxna 18-35 år med psykisk ohälsa och professionella som möter målgruppen.	Ej aktuellt	Förstudien finns som bilaga i ärendet.
Medborgarskolan 2022-11-17 - 2023-05-17	450 000	450 000	"Gröna rum" arbetsintegrerat socialt företag: språkstärkande och förrehabiliterande insats genom skötsel av växter.	Utrikes födda kvinnor med låg eller ingen språkprogression i svenska samt kvinnor med psykiska eller medelsvåra intellektuella funktionsnedsättningar.	10	Ej aktuellt
Uppsala Stadsmission 2023-01-01 – 2023-12-31	500 000	500 000	Utveckla produktionsenheten för försäljning på Tradera till att bli ett bärande socialt företag.	Personer långt från arbetsmarknaden.	Minst en anställd från målgruppen	Ej aktuellt

Utvecklings- och projektbidrag inom samverkanslösning

Förening Tidsperiod	Ansökt summa i kronor	Beviljad summa i kronor	Verksamhet	Målgrupp	Ta emot antal deltagare	Övriga kommentarer
2024						
Beviljade ansökningar						
Medborgarskolan Mitt 2024-01-01 – 2024-12-31	900 000	900 000	”Gröna rum” arbetsintegrerat socialt företag: språkstärkande och förrehabiliterande insats genom skötsel av växter.	Utrikes födda kvinnor med låg eller ingen språkprogression i svenska samt kvinnor med psykiska eller medelsvåra intellektuella funktionsnedsättningar	10	Ej aktuellt
PermaKultur Uppsala Ekonomisk Förening 2024-01-01 – 2024-06-30	500 000	500 000	Förrehabiliterande aktiviteter, stadsodling.	Unga vuxna 16-30 år i behov av förrehabilitering.	10	Ej aktuellt
Svenska Röda korset, Behandlingscenter för krigsskadade och torterade 2024-01-01 – 2024-12-31	600 000	600 000	Behandling för barn och vuxna som har traumatiserats till följd av tortyr, krig och/eller flykt.	Barn och vuxna som har traumatiserats till följd av tortyr, krig och/eller flykt.	Jobbar med ca 180 personer	Ej aktuellt
Teater Aros 2024-01-01 – 2024-12-31	630 000	630 000	Språkstärkande drama med SFI-klasser.	SFI-elever.	200	Ej aktuellt

Uppsala Stadsmission 2024-01-01 – 2024-12-31	2 200 000	2 200 000	Förrehabiliterande insats på Hantverksslussen och Matcentralen.	Unga vuxna 18-25 år i behov av förrehabilitering.	18	Ej aktuellt
Ansökningar under handläggning						
Erikshjälpen Insamlingsstiftelsen och Studieförbundet Bilda Öst	Ej klart	Ej klart	Korta kompetenshöjande kurser inom exempelvis kassa och lager	Högstadieungdomar	Ej klart	Håller på att utvecklas i samarbete med föreningarna

Initcia Treårig verksamhet med beslut per kalenderår 2024-06-01 - 2024-12-31 2025-01-01 - 2025-12-31 2026-01-01 - 2026-12-31 2027-01-01 - 2027-05-31	980 000 1 730 400 1 782 312 764 909	Ej klart	Strukturerad förrehabiliterande arbetsfokuserad sysselsättning i kontorsmiljö inom webbadministration, webbutveckling och IT, illustration och grafisk formgivning, produktion av trycksaker, journalistik och textproduktion.	Unga vuxna 18-35 år med psykisk ohälsa och psykiska funktionsnedsättning som står långt från arbetsmarknaden.	Ej uppgett	Under handläggning
Ansökningar som har dragits tillbaka						
Initcia och Uppsala Stadsmission 2024-06-01 - 2024-12-31 2025-01-01 - 2025-12-31	3 150 000 5 400 000 + index-uppräknin g	0 0	Förrehabiliterande insatser.	Personer i behov av förrehabiliterande insatser.	60	Ansökan har dragits tillbaka

2023						
Beviljade ansökningar						
Medborgarskolan Mälardalen/Mitt 2023-05-18 - 2023-12-31	553 848	553 848	"Gröna rum" arbetsintegrerat socialt företag: språkstärkande och förrehabiliterande insats genom skötsel av växter.	Utrikes födda kvinnor med låg eller ingen språkprogression i svenska samt kvinnor med psykiska eller medelsvåra intellektuella funktionshinder	10	Ej aktuellt
PermaKultur Uppsala Ekonomisk Förening 2023-07-01 - 2023-12-31	500 000	500 000	Förrehabiliterande aktiviteter, stadsodling.	Unga vuxna i behov av förrehabilitering	10	Ej aktuellt
Svenska Röda korset, Behandlingscenter för krigsskadade och torterade 2023-01-01 - 2023-12-31	600 000	600 000	Behandling för barn och vuxna som har traumatiserats till följd av tortyr, krig och/eller flykt.	Barn och vuxna som har traumatiserats till följd av tortyr, krig och/eller flykt.	Jobbar med ca 180 personer	Ej aktuellt
Teater Aros 2023-12-01 - 2024-03-31	142 900	142 900	Språkstärkande och föräldrastödjande aktiviteter för personer som är hemma för att ta hand om barn. Syftet är att bryta utanförskap och att deltagarna kommer närmare arbetsmarknaden.	Utrikes födda som är hemma för att ta hand om barn	Ej uppgett	Ej aktuellt

Uppsala Stadsmission 2023-01-01 – 2023-12-31	2 200 000	2 200 000	Förrehabiliterande insats på Hantverksslussen och Matcentralen.	Unga vuxna 18-25 år i behov av förrehabiliterande insats.	18	Ej aktuellt
--	-----------	-----------	---	---	----	-------------

Beskrivning av insatser inom beviljade ansökningar 2023 och 2024

Initia

Verksamhetsbidrag för arbetsintegration

Förstudie om sysselsättning för unga vuxna 18-35 år med psykisk ohälsa. Förstudien har presenterats i en skriftlig rapport.

Syftet med förstudien är att:

- få en bild av vilka sysselsättningsverksamheter och projekt som finns i Uppsala kommun som vänder sig till unga vuxna 18-35 år med psykisk ohälsa.
- identifiera erfarenheter och önskemål hos personer med psykisk ohälsa i åldersgruppen 18- 35 år.
- identifiera behov som professionen som jobbar med målgruppen ser.
- komma med förslag på nya sysselsättningsverksamheter utifrån de behov som kommer fram i förstudien.

Medborgarskolan

Verksamhetsbidrag för arbetsintegration som sedan övergick till utvecklings- och projektbidrag inom samverkanslösning

”Gröna Rum” är en språkstärkande och förrehabiliterande verksamhet som ska fungera som ett första steg för att närma sig arbete. ”Gröna rum” vänder sig till utrikes födda kvinnor som har visat en låg eller ingen språkprogression och är i behov av ytterligare språkfrämjande insatser men även kvinnor med psykiska eller medelsvåra intellektuella funktionsnedsättningar.

Som en viktig del av språkträningen får deltagarna lära sig att ta hand om växter, plantera om och ta sticklingar. Dessa växter ska sedan ut till kunder och skötas om. Det bidrar till att deltagarna får öva på praktiska arbetsuppgifter samt på det svenska språket.

PermaKultur Uppsala Ekonomisk Förening

Utvecklings- och projektbidrag inom samverkanslösning

Förrehabiliterande insats för unga vuxna 16 – 30 år.

PermaKultur bedriver ekologisk stadsodling i Ekeby och använder trädgårdsarbete och odling som rehabiliterande redskap. Deltagarna får arbeta utomhus i trädgården eller inomhus med trädgårdsrelaterat arbete. PermaKultur förädlar även det som har odlats.

Svenska Röda korset, Behandlingscenter för krigsskadade och torterade

Utvecklings- och projektbidrag inom samverkanslösning

Behandlingscenter som riktar sig till barn och vuxna med migrantbakgrund som har traumatiserats till följd av tortyr, krig och/eller flykt. Mottagningen bemannas av legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal bestående av psykologer, psykoterapeut, fysioterapeut och hälso- och sjukvårdskurator.

Röda Korsets behandlingscenter erbjuder:

- Psykologisk behandling till barn och vuxna som flytt/migrerat till följd av krig, tortyr, förföljelse eller genomlevt våldsamma situationer under resan till Sverige, och som uppvisar psykisk ohälsa till följd av detta.
- Utredning och dokumentation av tortyrskador i enlighet med Istanbulprotokollet.
- Påverkans- och informationsarbete för att bidra till att synliggöra villkoren och stödbehoven för centrets patientmålgrupp.

Röda Korsets Behandlingscenter verkar även för att skapa ett meningsfullt och tryggt socialt sammanhang för målgruppen. Centret samarbetar med olika aktörer till exempel Uppsala Rödakorskrets.

Teater Aros

SPRAK-metoden inom SFI

Utvecklings- och projektbidrag inom samverkanslösning

Språkstärkande drama med SFI-klasser med hjälp av Sprakmetoden, en metod för att lära sig svenska genom drama och teater. Genom Sprakmetoden vill Teater Aros hjälpa deltagarna att effektivisera språkinläringen på ett lustfyllt sätt. Målet med verksamheten är förbättrade språkkunskaper för målgruppen studerande på SFI, större självförtroende i att använda språket, breddade nätverk och ökat självförtroende för att lättare kunna ta till sig studier eller in på arbetsmarknaden. Verksamheten innebär fortsatt samarbete med SFI på Bolandskolan.

Verksamhet i befintliga SFI-klasser på olika studievägar en gång per vecka i åtta veckor. Sedan byter Teater Aros klasser, så att så många elever som möjligt får ta del av insatsen.

Språkstärkande insats

Utvecklings- och projektbidrag inom samverkanslösning

Språkstärkande och föräldrastödjande aktiviteter för utrikes födda som är hemma för att ta hand om barn. Syftet är att bryta utanförskap och att deltagarna kommer närmare arbetsmarknaden.

Träffarna genomförs veckovis med målsättningen att deltagarna ska öka sin språkkompetens i svenska, få större kunskap om Uppsala som stad och samhälle, få incitament att engagera sig i lokalsamhället samt bli tryggare föräldrar.

Uppsala Stadsmission

Hantverksslussen och Matcentralen

Utvecklings- och projektbidrag inom samverkanslösning

Förrehabiliterande insats i verksamheterna Hantverksslussen och Matcentralen.

Insatsen vänder sig till unga vuxna 18-25 år som har behov av särskilda insatser och stöd för att nå en egen försörjning, bland annat genom att etablera och samverka med ett professionellt nätverk. Målgruppen har ofta omfattande psykisk ohälsa, social problematik, neuropsykiatriska funktionsvariationer eller en intellektuell funktionsvariation.

Tradera

Verksamhetsbidrag för arbetsintegration

Uppsala Stadsmission har tidigare genomfört en förstudie om försäljning på Tradera och har kommit fram till att det kan bli ett bärande socialt företag under förutsättning att volymen av produkter som läggs ut på Tradera blir minst 200 i veckan. Förutsättningarna för den volymen är en mycket strukturerad process och samordning.

Projektidén är att satsa på utvecklingen av produktionsenheten så att det kan bli ett bärande socialt företag. Under projektiden ska man rekrytera personal till projektet, färdigställda rutiner, genomföra implementering av rutiner och ha 200 sålda artiklar i veckan med stigande volym under året. Målet vid projektets slut är försäljningsintäkter på 620 000kr som möjliggör att Uppsala Stadsmission kan anställa personal som säkerställer verksamhetens framtid, varav minst en anställd ska vara från målgruppen.

FÖRSTUDIE

Sysselsättning för unga vuxna med
psykisk ohälsa Uppsala kommun.

FINANSIERAD AV ARBETSMARKNADSNÄMNDEN

INNEHÅLL

1. Bakgrund	1
2. Syfte	1
3. Avgränsning	1
4. Metod	2
5. Kartläggning	3
5.1 Kommunala verksamheter som främjar och stöttar personer till sysselsättning	3
5.2 Kommunala sysselsättningsverksamheter	5
5.3 Strukturerad sysselsättning civilsamhälle	8
5.4 Sysselsättning studieförbund	9
5.5 Civilsamhällesorganisationer - aktiviteter och stödgrupper	10
5.6 Församlingar	11
6. Behovsanalys – Grundläggande perspektiv	12
6.1 Fundament, arkitektur och struktur	12
6.2 Individuella intressen och behov	13
6.3 Väntetid, första kontakten och bemötande	14
6.4 Bredd av platser möjligheter och krav	16
6.5 Framgångsfaktorer och dörröppnare	17
6.6 I samhällets intresse	18
7. Behov - Tretton konkreta förslag sysselsättning	20
1 Sysselsättning där det intellektuella samtalet får ta plats	20
2 Sysselsättning i kontorsmiljö	20
3 Webbsida - Psykisk ohälsa och sysselsättning	21
4 Peer Support	21
5 Sysselsättning på landsbygden	21
6 Sysselsättning på distans via digitala verktyg	21
7 Sysselsättning eget projekt	22
8 Pomodoro sysselsättning – komma tillbaka till studier	22
9 Sysselsättning som första steget tillbaka till studier grundskola	23
10 Sysselsättning mot arbete och studier	23
11 Hälsöfrämjande insatser som sysselsättning	24
12 Målgruppen – Jag vet inte vad jag vill, kan och orkar så jag stannar hemma	24
13 Sysselsättningsförmedling	24
8. Slutord	25

1. BAKGRUND

Målgruppen unga vuxna som varken arbetar eller studerar (UVAS) är en grupp där varje individ har olika anledningar till sitt utanförskap och/eller brist på sysselsättning. Den gemensamma nämnaren är att det är unga vuxna som inte har etablerat sig i samhället. En stor del av de unga vuxna är personer med psykiska diagnoser eller outredd psykisk ohälsa.

Initcia vill arbeta mer med målgruppen UVAS. Vi har sökt medel arbetsmarknadsnämnden Uppsala kommun för att genom denna förstudie skapa en bild av nutidsläget gällande sysselsättningsinsatser för målgrupp unga vuxna 18–35 år med psykisk ohälsa och psykiska diagnoser i Uppsala kommun samt genomföra en behovsanalys. Utifrån behovsanalysen önskar Initcia utveckla fler insatser för målgruppen.

2. SYFTE

Syftet med förstudien är att genomföra en kartläggning för att få en bild av vilka sysselsättningsverksamheter och projekt det finns i Uppsala kommun som vänder sig till unga vuxna 18–35 år med psykisk ohälsa och psykiska diagnoser. Förstudien önskar bidra till att skapa en bild kring vad som erbjuds i dagsläget samt vilka kompletterande behov som finns hos gruppen. Syftet är att både identifiera erfarenheter och önskemål hos personer med psykisk ohälsa i åldersgruppen 18–35 samt identifiera behov som professionen som jobbar med målgruppen ser. Syftet är också att komma med förslag på nya sysselsättningsverksamheter utifrån de behov som kommer fram i förstudien.

3. AVGRÄNSNING

I denna förstudie har vi specifikt tittat på verksamheter för unga vuxna 18–35 år med psykisk ohälsa och psykiska diagnoser i Uppsala kommun. Vi har fokuserat på vad den målgruppen har för behov. Vi har också frågat äldre brukare vad de hade önskat för sysselsättning när de var unga vuxna. Vi har också intervjuat personal som jobbar med målgruppen på daglig basis.

Förstudien fokuserar både på kommunala verksamheter och verksamheter som bedrivs av civilsamhället inom Uppsala kommun. Verksamheter inom lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) tillhör ej målgruppen för denna förstudie.

4. METOD

Förstudien baseras på gruppintervjuer och enskilda intervjuer. Vi började med att intervjua boendestödare inom insatsen boendestöd. Utifrån den kunskap och de kontakter vi fick fram från de samtalen, jobbade vi oss vidare. Totalt har 24 personer bidragit med sin kunskap och erfarenheter i ämnet sysselsättningar för personer med psykisk ohälsa i åldersgruppen 18–35 år.

Vi har genomfört intervjuer med:

- Tretton personer som i dagsläget deltar i sysselsättningsverksamheter. Nio personer i åldern 18–35 och fem personer äldre än 35 år.
- Fem anställda från civilsamhällesorganisationer som på daglig basis arbetar med stödinsatser för målgruppen.
- Sex anställda inom Uppsala kommun som på daglig basis arbetar med stödinsatser för målgruppen.

Intervjuerna tog plats ute i verksamheterna, på Initcias kontor och via digitala verktyg.

Benämning av intervjupersonerna

Unga vuxna med psykisk ohälsa:

Målgruppen för förstudien är unga vuxna 18–35 år med psykisk ohälsa och psykiska diagnoser i Uppsala. I texten använder vi begreppet unga vuxna med psykisk ohälsa för att benämna gruppen. Vi använder även begreppen målgrupp, deltagare och brukare för att ringa in gruppen.

Tjänstepersoner:

När vi använder begreppet tjänstepersoner syftar vi på anställda som arbetar med stödinsatser för unga vuxna 18–35 år med psykisk ohälsa och psykiska diagnoser i Uppsala. När vi använder benämningen tjänstepersoner kan det både vara anställda i Uppsala kommun och anställda inom civilsamhällesorganisationer i Uppsala.

Intervjupersoner:

När vi använder begreppet intervjupersoner inbegriper det både vuxna 18–35 år med psykisk ohälsa och psykiska diagnoser och tjänstepersoner som jobbar med målgruppen.

5. KARTLÄGGNING

Här presenteras kartläggningen av frivilliga sysselsättningsverksamheter och projekt riktade till 18–35-åringar med psykisk ohälsa och psykiska sjukdomar som vi funnit i Uppsala kommun.

5.1 Kommunala verksamheter som främjar och stöttar personer till sysselsättning

5.1.1 Personligt ombud Uppsala kommun

Insatsen personligt ombud jobbar med personer från 18 år och äldre. Om det är högt tryck och kö prioriteras yngre personer. Insatsen har funnits i 20 år och gick 2022 över från privat regi till offentlig regi. Även om verksamheten numera bedrivs i kommunal regi representerar de personliga ombuden inte kommunen utan står bakom individens behov och har det som riktlinje i stödet. Stödet avslutas när samhällets stöd är på plats och fungerar för individen.

Personligt ombud har två uppdrag:

- 1) Rapporterar systemfel, exempelvis om någonting inte fungerar adekvat inom Försäkringskassan, regionen eller kommunal verksamhet. En rapport tar fram varje år.
- 2) Hjälpa långvarigt sjuka med psykisk ohälsa med myndighetskontakter. Det kan vara att samordna myndighetskontakter, följa med på vårdbesök och stötta personer att komma ut i sysselsättning. Personligt ombud har stor kännedom om kommunens sysselsättningsverksamheter samt de civilsamhällesorganisationer och arbetsintegrerande sociala företagen (ASF) som erbjuder arbetsträning och sysselsättning.

5.1.2 Hikikomori

Verksamheten Hikikomori bedrivs av Uppsala kommun. Åldersspannet för målgruppen var initialt 18 till 25 år men även äldre unga vuxna kan delta. Verksamheten vänder sig till personer som har isolerat sig hemma under en lång tid på grund av till exempel rädsla eller social ångest. Syftet är att erbjuda stöd för att ta sig ur isoleringen. Deltagarna berättar att deras mål är att få ett vanligt liv och bli mer självständiga. De tränar på att komma till Hikikomoris kontoret på enskilda motiverande samtal och jobba med utmaningar inom exponering och social ångest. Det kan exempelvis handla om att återskapa vardagsrelationer och relationer med kompisar. De erbjuds gruppaktiviteter flera gånger i veckan. Exempelvis pyssel, att spela spel och att fika och socialisera med andra deltagare. De gör utflykter någon gång i månaden, exempelvis biobesök, museibesök och idrottsaktiviteter. Efter varje aktivitet utvärderar de hur exponeringen har fungerat.

Deltagarna behöver ingen diagnos för social fobi, för att delta det räcker med att känna igen sig i problematiken. Ett myndighetsbeslut behövs för att få delta och det kan fattas efter ett bedömningsamtal. Efter det genomförs en kartläggning som ligger till grund för en

genomförandeplan. När en deltagare mår bättre och målen har uppnåtts är målet att deltagaren ska gå vidare till en ny insats såsom sysselsättning eller studier. Personalen berättar att Hikikomori samarbetar med verksamheten Ung Intro och att deltagarna på Hikikomori kan gå vidare till den insatsen.

Hikikomori drev tidigare en blogg som uppdaterades med aktiviteter. Bloggen slutades uppdateras den 12 januari 2024. På bloggen hänvisar personalen till att de redan inskrivna deltagarna får information om aktuella aktiviteter veckovis per SMS.

5.1.3 Ung Intro

Verksamheten Ung Intro bedrivs av Uppsala kommun. Syftet med verksamheten är att stötta unga vuxna med psykiatriska diagnoser från vård till samhälle. Verksamheten började som ett projekt via Samordningsförbundet då man såg behov av ett första steg, en plattform till arbete eller studier för unga som varken arbetar eller studerar.

Insatsen är till för deltagare mellan 19–29 år som vill närma sig arbete eller studier och där den psykiska funktionsnedsättningen hindrar personen från att komma ut i arbete på egen hand. Den stora majoriteten är långtidssjukskrivna och har flera vård- och stödinsatser. Deltagarna har aktivitetsersättning via Försäkringskassan eller ekonomiskt bistånd via socialtjänsten.

Personalen jobbar utifrån metoden Case Management. Alla deltagare får en egen case manager som de samarbetar med för att ta steg mot bättre välmående och i förlängningen jobb eller studier. Målgruppen kan delta i Ung Intro i upp till ett år och sedan görs en förlängning om tre månader åt gången i upp till två år.

Exempel på stöd kan vara att hänvisa till olika träffpunkter. Om patienten har önskemålet att gå direkt till arbetsträning kan Ung Intro hjälpa att ordna en vad de kallar mer flexibel arbetsträning i form av en sysselsättning där deltagarna kan få prova på att arbeta inom UJC:s interna arbetsträningsverksamheter. Ung Intros deltagare kan även, ett tag till, få en anpassad arbetsträning i form av en sysselsättning på några av de arbetsintegrerande sociala företagen i Uppsala. Det är en upphandlad insats och avtalen löper ut 240531. Ung intro har även tillgång till förrehabiliterande insatser inom civilsamhället, t ex hos Permakultur och Uppsala Stadsmissions Matcentralen och Hantverksslussen.

Utöver att stötta deltagarna i att samordna olika insatser och jobba framåt mot jobb och studier bedriver Ung Intro studiecirkel på plats på sitt kontor på UJC. En sådan uppskattad studiecirkel är på temat Acceptance and Commitment Therapy (ACT). Deltagandet är frivilligt och fokus ligger på

stresshantering och kartläggning av vad som är viktigt för deltagaren i livet och för att lära sig att hantera stress och ångest.

5.1.4 IPS arbetscoacher

Insatsen IPS arbetscoacher har funnits i Uppsala kommun 2013 och arbetar med att stötta personer med psykisk funktionsnedsättning till arbete. Arbetscoacherna använder sig metoden Individual Placement and Support (IPS). I Sverige kallas metoden för individanpassat stöd till arbete. IPS bygger på förhållningssättet att alla som vill arbeta kan arbeta om de får rätt stöd under lång tid. Insatsen IPS ligger under socialpsykiatrin omsorgsförvaltningen. Alla vuxna personer med psykisk funktionsnedsättning kan ansöka om stödet.

5.2 Kommunala sysselsättningsverksamheter

5.2.1 Sysselsättning Tinget

Den anställda vi intervjuat på träffpunkten Tinget beskriver syftet med verksamheten som plats dit målgruppen kan gå för att bryta sin isoleringen. De beskriver verksamheten som en ”öppenvård light”. De berättar att de stöttar besökarna, pratar med dem, skapar relationer och genomför aktiviteter tillsammans.

Tinget erbjuder en mängd olika kostnadsfria studiecirkel i exempelvis språk, jympa, yoga, matlagning, syslöjd och tai chi. Vissa cirklar är stående på schemat och vissa pågår under en begränsad tid. Brukarna erbjuds att vara delaktiga i hur verksamheten formas och är med och planerar aktiviteterna.

Personalen upplever ibland att det är svårt att planera aktiviteter då deltagarna droppar av inför aktiviteter. De kräver endast bindande anmälan till aktiviteter som kommer med en kostnad såsom resor. Tinget har studiecoacher och jobbcoacher på plats i lokalen för dem som är nyfikna på att veta mer om möjligheten att studera eller hitta vägen till ett lönejobb. Tinget erbjuder även att ha sysselsättning i caféet och till det är det i perioder lång väntetid.

5.2.1.1 VUX - Verksamhet för unga och unga vuxna på träffpunkten Tinget

Tinget har skapat en grupp för unga och unga vuxna mellan 16–35 år. De träffas två eftermiddagar i veckan. De genomför diverse friskvårdsaktiviteter tillsammans, exempelvis pingis, innebandy, qigong, spela spel och gemensamma resor en gång i månaden. De erbjuds rabatterat pris för att gå och simma på Centralbadet (i samarbete med brukarföreningen RSMH Lindormen). De vi intervjuat som närmar sig 35 år önskar att få vara kvar i ”unga vuxna gruppen” eftersom de trivs med aktiviteterna och har kompisar där. De känner en oro över att behöva lämna gruppen.

5.2.2 Träffpunkt och sysselsättning Rättarbostaden

Deltagarna vi intervjuat beskriver Rättarbostaden som ett vardagsrum där de kan hänga och umgås och äta lunch tillsammans på vardagarna. Det finns möjlighet att arbeta med odling och trädgårdsarbete. Deltagarna kan också hjälpa till att underhålla huset genom lättare renovering, att måla och tapetsera.

5.2.3 Strukturerade sysselsättning Stålgatan och Snidar

Verksamheten på Stålgatan i Uppsala är en strukturerad sysselsättning där deltagarna får möjlighet att öva upp olika rutiner och färdigheter, med målet att gå vidare mot studier, arbete eller annan arbetsrehabilitering via arbetsmarknadsförvaltningen. Verksamheten på Stålgatan berättar att de erbjuder sysselsättning inom områdena förpackning (paketeringsuppdrag åt företagskunder), snickeri, glasfusing, datorservice, lokalvård, bakning och servering.

De tre verksamheterna är sysselsättningsverksamheter enligt Socialtjänstlagen (SoL). Deltagarna kan komma både via socialpsykiatrin omsorgsförvaltningen och försörjningsstödsenheterna inom arbetsmarknadsförvaltningen.

De tre verksamheterna har dagsprogram med aktiviteter och studiecirkel. De marknadsförs i form av varsin PDF som finns att ladda ned på kommunens webbplats.

5.2.4 Verksamheten Jag gör politik

De deltagare från verksamheten "Jag gör politik" berättar att verksamheten startade som ett projekt finansierat av Allmänna arvsfonden. Projektet drevs av Funktionsrätt Uppsala kommun i nära samverkan med omsorgsförvaltningen Uppsala kommun under åren 2019–2022. Syftet med projektet var att unga vuxna i Uppsala som lever med psykisk ohälsa och/eller neuropsykiatrisk funktionsnedsättning skulle få en starkare röst och mer inflytande i samhället. Inom projektet utvecklades en metod för medborgardialog som bättre svarar mot de förutsättningar som målgruppen har. År 2022 beslutade kommunen att implementera verksamheten med medborgardialoger i sin ordinarie verksamhet genom att starta en sambandscentral som samlar unga vuxna med psykisk ohälsa och/eller neuropsykiatrisk funktionsnedsättning till dialoger.

Deltagarna vi träffade hösten 2023 berättar att de saknar projekttiden innan Uppsala kommun tog över verksamheten. De upplever att verksamheten var tydligare och bättre strukturerad under projekttiden då personalen och brukarna jobbade tätt tillsammans. Då fick även brukarna ersättning för sitt arbete. När vi träffar gruppen under hösten 2023 finns det ingen anställd personal och gruppen upplever att de får jobba själva och utan ersättning.

”Vi jobbar gratis med att hålla jag gör politik levande. Vi har bland annat samordnat brukares feedback på riktlinjerna för suicidprevention. Innan Uppsala kommun tog över verksamheten fick vi ersättning för vårt arbete. Nu tycker jag allt är rörigt.”

Deltagaren som citeras ovan tycker att ”Jag gör politik” inte sköts på ett seriöst sätt och hen önskar hitta ett annat forum för att kunna engagera sig i politik.

De personer vi intervjuar tycker att det är viktigt att verksamheten drivs av en person med egen erfarenhet av psykisk ohälsa eller på annat sätt har god insikt för att förstå hur personer med psykisk ohälsa fungerar. Deras förslag är att två personer ska vara anställda i verksamheten. En tjänsteperson och en deltagare från ”Jag gör politik”.¹

5.2.5 Allaktivitetshuset i Gränby

Under våra intervjuer nämns Allaktivitetshuset i Gränby som en plats där unga vuxna med psykisk ohälsa deltar i olika aktiviteter. Vad vi förstår erbjuder allaktivitetshuset inte specifika verksamheter för unga vuxna med psykisk ohälsa, men aktiviteter som målgruppen uppskattar.

5.2.6 Stöd till studier som en väg till sysselsättning och egen försörjning

För de som behöver stöd till studier som en väg till sysselsättning och egen försörjning erbjuder kommunen insatsen stöd i studier. Stöd i studier vänder sig till personer 18–40 år som har en psykisk funktionsnedsättning. Deltagaren får stöd i att välja och genomföra studier med hjälp av en studiecoach och studie- och yrkesvägledare. Det kan vara stöd att söka till studier, stöd i studieteknik och stöd i att skapa struktur och anpassade studier. Stöd i studier bygger på metoden Supported Education.

5.2.7 Det kommunala aktivitetsansvaret

Genom det kommunala aktivitetsansvaret KAA är kommunen skyldig att uppmärksamma och erbjuda insatser till ungdomar under 20 år som inte studerar i gymnasieskolan eller genomför någon motsvarande utbildning. Ungdomarna får stöd med en individuell planering för att återgå till studier eller annan sysselsättning.

För de som inte har förmåga eller av andra skäl inte kan eller vill återgå till studier har handläggarna inom på utbildningsförvaltningen tillgång till praktikplatser och sysselsättning via UJC

---

¹ Sedan vi genomförde intervjuerna har verksamheten anställt en samordnare.

5.3 Strukturerad sysselsättning civilsamhälle

5.3.1 Permakultur - arbetsintegrerande socialt företag

Permakultur erbjuder arbetsfrämjande insatser och strukturad sysselsättning för unga vuxna från bland annat Ung Intro där de får prova på att jobba som en typ av anpassad arbetsinriktad sysselsättning. Under sommarhalvåret spenderas merparten av tiden utomhus och deltagarna får jobba med sådd, plantering, trädgårdsskötsel, bevattning, arbete i växthus och skörd. Under vinterhalvåret erbjuds strukturad arbetsfokuserad sysselsättning inom produktion. Deltagarna får producera örtteer, salter, fermentera grönsaker, sylta och safta, prova olika inläggningstekniker. Deltagarna får kompetensutveckling inom odling och trädgårdsarbete. Planeringen inför varje odlingssäsong sker och utvärderas tillsammans med deltagarna. Permakultur arbetar utifrån metoden motiverande samtal (MI). Verksamheten är ett projekt i samarbete med arbetsmarknadsförvaltningen. Permakultur är öppen för alla unga vuxna från målgruppen i Uppsala kommun. De unga behöver inte komma via någon specifik verksamhet.

5.3.2 Initicia - arbetsintegrerande socialt företag

Initicia erbjuder arbetsfrämjande insatser i kontorsmiljö. Arbetsmarknadsförvaltningen har upphandlade arbetsträningsplatser som Ung Intro kan nyttja som en anpassad strukturad arbetsinriktad sysselsättning till deras målgrupp. Deltagarna från Ung Intro och även andra unga vuxna som uppbär ekonomiskt bistånd kan på Initicia arbetsträna och prova på att arbeta med produktion inom IT och webbutveckling, journalistik, grafisk formgivning, marknadsföring i form av sociala medier och nyhetsbrev och administration. Det finns också möjlighet att skapa och arbeta med ett eget projekt. Arbetet varvas med kompetensutveckling och övning i arbetslivskompetenser. Initicia arbetar utifrån metoderna motiverande samtal (MI), arbetsmarknadscoachning och folkbildningsmetodik. Samarbetet med arbetsmarknadsförvaltningen är en upphandlad insats och avtalet löper ut 240531.

5.3.3 Uppsala Stadsmissions arbetsintegrerande verksamheter

- Hantverksslussen

Arbetsträning och strukturad arbetsinriktad sysselsättning inom finsnickeri. Samarbetet med arbetsmarknadsförvaltningen är en upphandlad insats och avtalet löper ut 240531. Arbetsmarknadsförvaltningen ger även utvecklings- och projektbidrag inom samverkanslösning till Hantverksslussen för förrehabiliterande insatser för unga. Ung Intro kan använda platserna för sin målgrupp. Hantverksslussen är öppen för alla unga vuxna från målgruppen i Uppsala kommun. De unga behöver inte komma via någon specifik verksamhet.

- Secondhandbutiker i Gottsunda och Gränby

Arbetsfrämjande insatser inom butiksarbete, exempelvis sortering av varor, lagerarbete, prismärkning och kassaarbete. Ung Intro kan nyttja platserna för sin målgrupp. Samarbetet med arbetsmarknadsförvaltningen är en upphandlad insats och avtalet löper ut 240531.

- Matcentralen

Deltagare mellan 18–25 år med psykisk ohälsa kan delta i strukturerad sysselsättning på Matcentralen. Matcentralen tar emot matsvinnet som sorteras och förpackas i matkassar. Verksamheten finansieras genom ett utvecklings- och projektbidrag inom samverkanslösning med arbetsmarknadsförvaltningen. Matcentralen är öppen för alla unga vuxna från målgruppen i Uppsala kommun. De unga behöver inte komma via någon specifik verksamhet.

- Estetiska programmet - Hantverksslussen

En upphandlad insats via omsorgsförvaltningen för personer med psykisk ohälsa 18–25 år som har behov av sysselsättning inom det estetiska området såsom måleri, traditionellt hantverk, textil, trä och metall, musik och skrivande.

- Underhåll och lagning av cyklar

En upphandlad verksamhet där Uppsala Stadsmission ansvarar för underhåll och lagning av Uppsala kommuns tjänstecyklar. Verksamheten erbjuder platser för arbetsträning och strukturerad sysselsättning.

Uppsala Stadsmission jobbar utifrån metoderna individuell KBT-färdighetsträning, Individual Placement and Support (IPS) och Feedback Informed Treatment (FIT).

5.4 Sysselsättning studieförbund

Uppsalas studieförbund erbjuder verksamheter och studiecirklar som tilltalar målgruppen unga vuxna med psykisk ohälsa.

5.4.1 Studieförbundet

- Föreningshuset Kontakten i Gottsunda

Under våra intervjuer nämns föreningshuset Kontakten i Gottsunda som plats där unga vuxna med psykisk ohälsa deltar i olika aktiviteter. Kontakten arbetar exempelvis med uppsökande verksamhet i Gottsunda med målet att målgruppen UVAS ska delta i aktiviteter och komma i sysselsättning. Kontakten erbjuder exempelvis sysselsättning inom verksamheten Fritidsbanken.

- Vox vigor

Vox Vigor är en nättidning som drivs av Studieförbundet med stöd från Allmänna Arvsfonden. Syftet var att tillsammans med målgruppen personer med psykisk ohälsa skapa en nätbaserad tidning för erfarenhetsutbyte mellan brukare, anhöriga, vårdpersonal, politiker och allmänheten på temat psykisk hälsa.

De erbjuder studiecirklar i journalistik och foto för personer med psykisk ohälsa som vill skriva för tidningen. Vox Vigor är för alla åldrar och tidningen. Verksamheten drivs i projektform t.o.m. 240731. Den framtida finansieringen är oklar.

- Övriga studieförbund

Alla studieförbund i Uppsala kommun bedriver i olika omfattningar traditionella studiecirklar där målgruppen unga vuxna med psykisk ohälsa är välkomna.

5.5 Civilsamhällesorganisationer - aktiviteter och stödgrupper

Vi har intervjuat civilsamhällesorganisationer som bedriver studiecirklar och aktiviteter där målgruppen unga vuxna med psykisk ohälsa är välkomna. Några av dem erbjuder specifika grupper för unga vuxna. Aktiviteterna bedrivs oftast som studiecirklar och är ingen strukturerad sysselsättning utan mer som en fritids- eller stödverksamhet. Olika föreningar vänder sig till olika målgrupper. Nedan följer några exempel.

5.5.1 Föreningen Attention

Föreningen arbetar för att skapa bästa möjliga villkor för barn, ungdomar och vuxna med autism- och autismliknande tillstånd. Föreningen erbjuder anpassade aktiviteter, stöd- och samtalsgrupper. De erbjuder anpassade fritidsaktiviteter såsom läger, utflykter och spelträffar.

5.5.2 Föreningen Balans

Föreningen erbjuder gemensamma promenader och fikaträffar för personer med bipolär sjukdom och ADHD. De erbjuder sina medlemmar stöd- och självhjälpgrupper. De har en specifik stödgrupp för 18–30 år med fokus på hur det är att vara ung med diagnosen.

5.5.3 Intresseföreningen för schizofreni och andra psykoser ansluter IFS

Föreningen erbjuder studiecirklar och självhjälpgrupper för personer med schizofreni och psykossjukdomar. Ett exempel är rösthörargruppen - en grupp för personer som hör röster.

Föreningen bjuder in medlemmarna till fester vid högtider. Föreningen bemannar brukarrummet på psykiatrins hus en dag i veckan. De flesta medlemmar är äldre än 35 år men det finns ett par unga vuxna som deltar i verksamheten.

5.5.4 Föreningen Brukarrevisionsbyrån BRiU

Föreningen genomför brukarrevisorer på uppdrag av Region Uppsala och länets kommuner. Utvärderingen utförs av brukare med egna erfarenheter av vård- och stödinsatser. De brukare som utbildar sig till och börjar jobba som brukarrevisor får en anpassad anställning. Majoriteten av brukarrevisorerna är över 40 år och en handfull är runt 30 år.

BRiU erbjuder även studiecirkel i samarbete med Studieförbundet Vuxenskolan. Ett exempel är studiecirkeln våga drömma som leds av brukare för brukare enligt metoden Peer Support. Majoriteten av deltagarna är runt 30 år.

5.5.5 Föreningen Verkstan

Föreningen Verkstan är en lokalförening inom Riksförbundet för psykisk och mental hälsa RSMH. Huset där verksamheten huserar heter Valegården och är klassad som bygdegård.

I huset bedrivs evenemang och studiecirkel, exempelvis öppen scen, matlagning, dans, snickeri och trädgårdsarbete. Allt utifrån medlemmarnas initiativ och ork. Verkstan samarbetar med andra civilsamhällesorganisationer som också bedriver verksamhet i huset. Fika och lunch säljs till självkostnadspris till medlemmarna. Alla åldersgrupper är välkomna. Den stora majoriteten av gästerna är mellan 40–65 år.

5.6 Församlingar

Svenska kyrkan och andra församlingar nämns i intervjuerna som organisationer som erbjuder aktiviteter runt om i kommunen. Exempel på aktiviteter är musikarrangemang, samtalsgrupper, promenader och läxhjälp. Vissa församlingar har speciella aktiviteter för unga vuxna med psykisk ohälsa i form av studiecirkel och stödgrupper med inte i form av en sysselsättning. Flera församlingar samarbetar med Studieförbundet Bilda.

6. BEHOVSANALYS – GRUNDLÄGGANDE PERSPEKTIV

Vid analysen av intervjuerna kom vi fram till att behovsanalysen går att dela upp i följande sex teman och 13 förslag på nya insatser för unga vuxna med psykisk ohälsa.

1. Fundament, arkitektur och struktur
2. Individuella intressen och behov
3. Väntetid, första kontakten och bemötande
4. Bredd av platser möjligheter och krav
5. Framgångsfaktorer och dörröppnare
6. I samhällets intresse.

6.1 Fundament, arkitektur och struktur

Metodologiskt arbetssätt viktigare än aktiviteten

Under arbetet med denna förstudie har vi kommit till insikt om att det inte främst handlar om vilka verksamheter och aktiviteter som redan finns för målgruppen eller verksamheter som saknas och skulle behövas. Vilken typ av aktiviteter som erbjuds är mycket viktigt men ännu viktigare för att unga vuxna med psykisk ohälsa ska delta är att verksamheten erbjuder en strukturerad verksamhet som jobbar utifrån en inkluderande metod. Det är naturligtvis alla verksamheters mål att deltagarna ska trivas och få möjligheter att utvecklas i sin återhämtningsprocess mot jobb och studier men det är ett fåtal verksamheter som har ett metodologiskt arbetssätt för att uppnå målet. Det metodologiska arbetssättet är viktigare än själva aktiviteten för att målgruppen ska delta i verksamheten.

Individuell planering

Det finns aktiviteter i sysselsättningsverksamheterna som unga vuxna borde vara intresserade av men det saknas ofta en struktur för att motivera och ta emot denna yngre målgrupp i befintliga verksamheter. Vi ser att det både behövs ett metodologiskt arbetssätt (se ovan) för att inkludera unga vuxna i befintliga verksamheter och ett nytt grepp när det gäller att utveckla nya verksamheter som passar ”dagens unga vuxna” (se nedan). Det behövs en struktur för individuell planering redan på träffpunkterna. En individuell planering som hjälper deltagarna att se var de befinner sig i strukturen av insatser och vilka möjliga nästa steg från den sociala rehabiliteringen till utveckling och stegförflyttning mot arbetslivsinriktad som erbjuds när personen är redo.

Flexibla strukturer i den individuella planeringen

Det behövs flexibla strukturer kring sysselsättning och andra arbetsfrämjande insatser oavsett om personen har ekonomiskt bistånd eller aktivitetsersättning. En sysselsättning där möjligheten till återhämtning och sysselsättning är sammanflätad. En stödperson som står för individuell långsiktig planering skulle ge brukaren struktur och tydlighet i att återhämtningen sker stegvis. Med en planering kan brukaren enkelt se var hen befinner sig och vilka möjliga nästa steg man har framför sig. Detta skulle också pedagogiskt synliggöra för personer varför det är återhämtande med sysselsättning och social rehabilitering. Att det inte är en förvaring utan ett ”nödvändigt steg” på vägen för att skapa rutiner, utmana sig själv, börja reflektera och skapa en stabilitet för nästa steg i återhämtningen mot arbetslivsinriktad rehabilitering.

Utveckling, progression och stegförflyttning inom verksamheten

Vi ser inte att alla verksamheter har en struktur och metod för att stötta deltagarna som vill till utveckling, progression och stegförflyttning inom aktiviteterna på sysselsättningsplatsen. Unga vuxna är på väg in i samhället mot egen försörjning. De har behov av verksamheter som möjliggör en trygg miljö för återhämtning och välmående och som samtidigt kan ge stöd i utvecklingssteg mot jobb och studier.

Samordning för utveckling, progression och stegförflyttning mellan verksamheten

Förstudien visar att det behövs en struktur och ett metodologiskt arbetssätt för att möjliggöra progression mellan olika verksamheter. Det finns behov av samordning mellan de olika kommunala verksamheterna. Det behövs även samordning mellan de kommunala verksamheterna och de sysselsättningsverksamheter som civilsamhället bedriver. Detta för att underlätta för brukarna att våga testa och utvecklas mellan olika typer av sysselsättningsverksamheter och anordnare.

6.2 Individuella intressen och behov

Mångfald och diversitet i utbudet

Tjänstepersoner liksom brukarföreningar och deras medlemmar vittnar om att det behövs både fler platser och en större bredd av platser där unga vuxna kan ha sin sysselsättning. Det behövs mångfald och diversitet i utbudet. Allt ifrån möjligheten till att spela pingis till att vara på platser där man får prova på att ha ett arbete där man producerar någonting (vara, tjänst eller kunskap). För att nå framgång är det nödvändigt att inte behandla gruppen unga vuxna med psykisk ohälsa som en homogen grupp.

Arbetslika sysselsättningsplatser - Prova på att arbeta

Det finns behov av fler arbetslika platser, där även deltagare som inte är redo för en formell arbetsträning får prova på att arbeta. Flera tjänstepersoner nämner behovet av förrehabiliterande överbyggande insatser för målgruppen som vill gå vidare från en träffpunktsverksamhet men inte är redo för en formell arbetsfrämjande insats. Här hamnar målgruppen mellan stolarna, ett behov som kan fyllas genom en arbetsfokuserad sysselsättning där deltagarna kan få ”prova på att arbeta” under strukturerade former med individuella anpassningar. Att få prova på att arbeta är en friskhetsfaktor och i sig ett verktyg för återhämtning. De deltagare som i sin sysselsättning får prova på att arbeta kan formulera sina kompetenser, arbetserfarenheter stärker sitt professionella självförtroende. Deltagare som får skapa och delta i produktion kan få arbetsprover att visa upp för framtida arbetsgivare och ange i sin CV.

Insats för dem som står nära arbete och studier

Det finns ett behov av specifika verksamheter för målgruppen som står nära arbete och/eller studier. Denna målgrupp tenderar att inte vilja identifiera sig med personer som är sjukare och mår sämre än de själva. Det kan exempelvis vara personer som är nära att slutföra sina studier i bristyrken och behöver stöd att skapa struktur och rutiner för att slutföra dem och sedan börja arbeta och få lön. Om en sådan brukare matchas mot för dem irrelevant sysselsättning kan det påverka personens professionella självförtroende och leda till att tar steg bakåt i sin progression.

6.3 Väntetid, första kontakten och bemötande

Kö och väntetider till insatser

Brukarföreningarna och anhöriga är bekymrade över att det är kö till många sysselsättningsplatser. Det är gynnsamt för målgruppen att det går att börja en sysselsättning i närtid när personen väl har bestämt sig och är motiverad. Det har både med motivationsfaktorn och med att man när man är ”i väntan” på insatser har en tendens att ramla ur rutiner och börja må sämre. Väntetider är bevisat negativt för målgruppen.

”När en brukare väl kommit fram i kön till en plats kan bedömningen som låg till grund för platsen vara inaktuell.”

Inre motivation

En intervjuperson använder sig av begreppet ”motivationsstörning”. Det är ett begrepp för att benämna en grupp som har stora svårigheter när det gäller att hitta motivationen. När en sådan person väl har bestämt sig och är motiverad är det viktigt att kunna börja och att det inte är lång kö till platser.

Rätt sysselsättning motiverar

Motiverande faktorer är individuella och det gäller att hitta faktorer som motiverar människor och som gör att de kommer tillbaka.

”Den brukare jag stöttar hade övat på att åka buss i olika omgångar utan framgång. När han fick plats hos verksamheten X klarade han av att åka buss dit själv efter att ha övat med mig. Han hade hittat motivationen i att komma fram till verksamheten och då försvann de upplevda hindren”.

Bemötande

Anledningen till att en brukare väljer att komma tillbaka till en verksamhet efter första besöket beror på vilka aktiviteter som erbjuds men än viktigare är brukarens upplevelse av det första bemötandet. Deltagarna behöver känna att de har anledning att komma tillbaka. Denna anledning kan vara olika saker vilket gör att verksamheterna behöver jobba brett. Verksamhetens lokaler, entréns utformning, akustiken, att bli presenterad för andra deltagare och att känna att verksamheten och arbetsuppgifterna är meningsfulla är viktigt för att vilja komma tillbaka.

Relationer

Förstudien visar att sysselsättningsverksamheterna spelar en mycket viktig roll för att skapa relationer med andra personer. Deltagarna får vara i en social kontext där de får möjlighet att utveckla sin sociala förmåga och samspel med andra. Flera av brukarna vi intervjuat lyfter fram att de fått vänner som de även umgås med utanför själva sysselsättningen. Innan de kom till sysselsättningsplatsen hade de var de beskriver en ”torftig fritid”. De berättar att deras sociala självförtroende har stärkts. Några lyfter också upp att det betyder mycket för dem att ha en plats att gå till där de kan vila från sitt dåliga mående. För dem är det viktigt att skapa positiva och vad de kallar relationer med friska människor för att komma framåt i sin återhämtning.

Inkludering och tillit

Förstudien visar att verksamheterna behöver jobba aktivt med inkludering för att nå framgång. Inkludering gör att personer känner sig välkomna som de är och att de vill komma tillbaka till verksamheten. Detta citat visar på vikten av att jobba inkluderande.

”Det fanns bara tre personer och det kändes svårt för mig att känna mig inkluderad för att besökarna redan kände varandra. Personalen introducerade mig inte för de andra och jag satt själv. Jag gick inte tillbaka dit.”

Förstudien visar att trygghet, tillit och tillgänglighet behöver finnas på alla nivåer, både individnivå, verksamhetsnivå och systemnivå. Tilliten behöver vara ömsesidig mellan deltagaren och

verksamheten för att deltagaren ska nå framgång i sin återhämtning, utvecklas och göra stegförflyttningar.

6.4 Bredd av platser möjligheter och krav

Fler och större bredd utbud av sysselsättningsplatser

Alla vi har intervjuat lyfter fram att det behövs både fler och en större bredd av sysselsättningsplatser för unga vuxna med psykisk ohälsa. Majoriteten av den yngre målgruppen vi intervjuat finner sig inte till rätta i sysselsättningsverksamheterna som finns i dagsläget. De yngre brukarna upplever att de äldre brukarna har vad de beskriver ”givit upp”.

”De äldre pratar mycket om sjukdomar och gillar att fika och umgås. Jag vill liksom göra saker för att komma framåt. Personalen verkar inte tänka på vad vi yngre gillar. De tror att vi vill spela spel och fika. Jag slutade gå dit.”

Ung-ung-verksamheter

Inför intervjuerna fick vi beskrivet för oss att det är olika stämningar och känslor på olika platser. Detta har vi fått bekräftat när vi har besökt platserna. En stämning skapas och utvecklas utifrån vilka som deltar. På en plats var i stort sett alla deltagare män, på en annan föredrar deltagarna drop-in-aktiviteter och på en tredje efterfrågas struktur och ”riktiga arbetsuppgifter”.

När det gäller begreppet unga vuxna finns det naturligtvis olika intressen inom gruppen. Begreppet unga vuxna består av individer. En 16-åring lever dock ett helt annat liv än en person som är 35 år. Vi ser ett behov av att skapa ”ung-ung-verksamheter och grupper” för den yngre gruppen av unga vuxna där de får träffa personer som lever i samma kontext som de själva. Unga-unga som grupp lever ett digitalt liv och förstudien visar även på ett behov av att skapa verksamheter där gruppen får använda sig av dator, digitala verktyg och modern teknik i sin sysselsättning. Detta kan varvas med grundläggande sociala- och arbetslivskompetenser som gruppen behöver för att gå tillbaka till studier eller närma sig arbetsmarknaden.

Miljön där verksamheterna bedrivs

Tjänstemännen liksom brukarna lyfter fram att miljön där sysselsättningen bedrivs är mycket viktig. Flera lyfter fram att det är viktigt för dem att sysselsättningen bedrivs i en vad de säger, en trevlig och fräsch lokal. När de går till sin sysselsättning önskar de att lokalerna inte påminner dem om sjukhuset och/eller annan vårdmiljö.

Två olika citat från brukare på temat lokaler:

”Tidigare kunde jag liksom slappna av mer. Nu med den nya planlösningen är det lite trängre och det ekar. Det är jobbigt tycker jag. Jag blir liksom splittrad.”

”Jag går till ett ställe där lokalen är mysig och hemtrevlig och det finns gott kaffe. Hemma hos mig är det ingen ordning och det är skönt att komma i väg hit. Jag önskar att jag kunde få komma på helgerna också”.

Citat från tjänsteperson på temat lokaler:

”Ingen vanlig verksamhet skulle vilja vara i en sådan lokal. Det ekar och det är en olämplig lokal för den målgrupp som ska nyttja lokalerna. Trångt, små rum och långa korridorer”.

Brist på information om sysselsättningsverksamheter

Brist på information, marknadsföring och vetskap om befintliga verksamheter och aktiviteter är ett hinder i dagsläget, både mellan verksamheter samt gentemot brukare. I stort sett alla vi har intervjuat, både tjänstepersoner, brukarföreningar och brukare lyfter behovet av en samlad bild över vad för sysselsättningsaktiviteter som finns i kommunen i sin helhet och vilka verksamheter specifikt vänder sig till unga vuxna med psykisk ohälsa.

Det behövs en sammanhållen struktur där alla professioner och unga vuxna med psykisk ohälsa kan hitta information om sysselsättningsmöjligheter och hur man får tillgång till dessa. Den marknadsföring som finns är spretig med ”hemmasnickrade” broschyrer och informationsfattiga webbsidor. Civilsamhällets verksamheter presenteras inte på kommunens webbsida och det gäller även verksamheter som finansieras av kommunen!

En tjänsteperson vi har intervjuat säger:

”Brist på information är ett samhällsproblem för denna målgrupp. I allt detta virrvarr finns individer som ska hitta det som erbjuds. Man måste ha tur för att få hjälp att överhuvudtaget få reda på att det finns verksamheter. Någonstans i en ung vuxens livsresan behövs det tur. De som inte har tur hamnar i en nedåtgående spiral.”

6.5 Framgångsfaktorer och dörröppnare

Vi har definierat tre insatser inom Uppsala kommun som verkar som dörröppnare för unga vuxna som vill/behöver en sysselsättning. Det är insatserna personligt ombud, boendestöd och verksamheten Ung Intro. Rehabiliteringskoordinatören inom psykiatrin Akademiska sjukhuset har också en betydelsefull funktion som dörröppnare.

”Jag upplevde att det var lite oklart vad en sysselsättning var för någonting. Den osäkerheten påverkade mig och jag gick inte dit. Det tog ett år att våga gå dit. Det var mitt personliga ombud som följde med mig.”

Inom civilsamhället agerar bland andra brukarföreningarna, studieförbunden, församlingar och de arbetsintegrerande sociala företagen som dörröppnare. En stor del av brukarna vi intervjuat har också fått tips av andra brukare om verksamheter. Brukare tipsar varandra.

”En tjej som går en studiecirkel i fritt skrivande på BRIU tipsade min syrra som i sin tur tipsade mig. Nu har jag gått den och även anmält mig till en cirkel i skrivterapi. Jag mår bra av att skriva.”

6.6 I samhällets intresse

I takt med tiden

Vår förstudie indikerar att Uppsalas sysselsättningsverksamheterna inte har utvecklats i takt med tiden för att möta den nya unga generationens behov. Unga vuxna går ej till alla de etablerade sysselsättningsverksamheterna i stor omfattning. Några unga upplever att de är ”gamla personer” som går dit och att det samtalades för mycket om måendet och att det inte är en plats för dem som är unga.

Vi behöver ställa oss frågan hur vi når unga och unga vuxna innan de blir ”unga äldre”?

En central fråga är också varför unga vuxna inte besöker de etablerade sysselsättningsverksamheterna i den utsträckning det finns möjlighet till och fast det finns lediga platser på flera av aktiviteterna?

Förstudien indikerar att flera av sysselsättningsverksamheterna som bedrivs i dag utformades efter de behov som fanns hos målgruppen som var unga vuxna när psykiatireformen genomfördes. Nu är den målgruppen är nu äldre och seniorer. Verksamheterna har utvecklats tillsammans med den målgruppen och deras behov men inte utvecklats för att möta dagens unga vuxna. Under arbetet med förstudien har vi inte kommit i kontakt med någon som har kunnat svara på frågan om det finns en tjänsteperson på kommunen som har ett övergripande ansvar för att strategiskt jobba med frågan om att möjliggöra förnyring inom befintliga sysselsättningsverksamheter.

Unga vuxna som begrepp

Förstudien visar att åldersdefinitionen av gruppen unga vuxna är högre än för ett decennium sedan. Det avspeglar sig i sysselsättningsverksamheterna. Den grupp samhället benämner unga vuxna i sysselsättningsverksamheterna är ofta 30 år och äldre. På Tinget finns en ung vuxengrupp för unga och vuxna 16–35 år. De brukare vi intervjuat som deltar i gruppen trivs mycket bra och uppskattar verksamheten. Där finns det dock en oro att de inte får fortsätta vara med i gruppen när de blir äldre. De vill inte lämna gruppen och några önskar att åldersgränsen höjs. Åldern på unga vuxna har i dessa verksamheter höjts successivt. Den grupp vi benämner unga vuxna är ofta runt 30 år och äldre. En 16-åring och en 35-åring lever olika liv. Det finns behov av nya insatser för gruppen unga 16–25 år så att åren inte passerar utan relevant sysselsättning och att den gruppen förblir ”hemmasittare”.

Med hela människan som utgångspunkt

Förstudien visar på att samhället behöver satsa mycket mer resurser på unga vuxna med psykisk ohälsa genom insatser som utgår från hela människan och ett holistiskt arbetssätt. Insatser där deltagarna får tid och utrymme till återhämtning och steg framåt med en stödperson som finns vid sidan under en längre period. Förstudien visar på att fler personer från målgruppen unga vuxna med psykisk ohälsa skulle behöva få tillgång till insatsen Ung Intro.

Samordning

Det finns behov av ”en väg in” och en samordning för sysselsättningsplatser likt den funktion som finns inom LSS. Inom LSS får brukarna stöd i att tydliggöra återhämtningsprocessen för att därefter kunna göra individuella planeringar och hitta en lämplig daglig verksamhet eller annan sysselsättning.

Lägger vi ribban för lågt?

Under intervjuerna framkommer det att en del ur målgruppen upplever att deras förmågor inte tagits tillvara i sysselsättningsverksamheter. Att de fått erbjudande om att delta i aktiviteter som inte matchar deras intresse och behov. Ett par tror att det beror på att de inte mår bra och att verksamheterna tror de gör något gott för dem när de vad brukarna beskriver lägger ribban lågt.

En brukare som idag är vuxen beskriver sin tid som ung vuxen i insatser på detta sätt:

”Bara för att jag mådde dåligt ville jag inte klappa djur och packa upp varor i en butik. De såg mig inte tillräckligt kapabel för att klara av vissa yrken och studier och jag blev hänvisad till för mig helt irrelevanta insatser. Jag är glad att jag till slut hittade en plats och ett sammanhang där jag kunde känna mig som vanlig och utvecklas. I dag har jag en fast anställning.”

7. BEHOV - TRETTON KONKRETA FÖRSLAG SYSSELSÄTTNING

Här presenterar vi 13 konkreta förslag för att tillgodose behov av meningsfull sysselsättning för unga vuxna med psykisk ohälsa. Efter intervjuerna har vi haft fördjupande samtal med de intervjupersoner som har haft konkreta förslag på verksamheter de ser behov av. Utifrån dessa samtal har vi identifierat 13 förslag som av genomförbara verksamheter och aktiviteter. Det är tretton förslag på kompletterande verksamheter i form av rutinbyggande sysselsättnings- och arbetsfrämjande insatser med låg tröskel som passar unga vuxna med psykisk ohälsa. Det är en blandning av olika insatser. Insatser som Uppsala kommun kan utveckla, som civilsamhället kan utveckla och som Uppsala kommun kan utveckla i samarbete med civilsamhället.

1 Sysselsättning där det intellektuella samtalet får ta plats

Det finns ett behov av verksamheter som erbjuder sysselsättning där det intellektuella samtalet får ta plats. En plats för personer som vill jobba intellektuellt tillsammans med andra.

En sådan verksamhet kan utvecklas i samarbete med något av universiteten genom att exempelvis erbjuda deltagarna att prova på att jobba tillsammans med att skapa evenemang på relevanta teman i samarbete med olika institutioner. Det går också att integrera att deltagarna jobbar med textproduktion på relevanta teman.

”Bara för att jag är sjuk vill jag inte göra skärbräddor tillsammans med andra sjuka. Jag tycker om att ha intellektuella samtal om filosofi.”

2 Sysselsättning i kontorsmiljö

Det finns ett behov av utökade platser för strukturerad arbetsinriktad sysselsättning i kontorsmiljö för gruppen unga vuxna. Inicia vill öppna upp sin verksamhet för målgruppen. Långt ifrån alla unga vuxna trivs i miljöer där det erbjuds praktiskt arbete och den gruppen behöver erbjudas ett alternativ.

Inicia kan erbjuda målgruppen strukturerad arbetsinriktad sysselsättning med produktion inom IT och webbutveckling, journalistik, grafisk formgivning etcetera. Att få prova på att arbeta i sin sysselsättning är en friskhetsfaktor och i sig ett verktyg för återhämtning. I en strukturerad arbetsinriktad sysselsättning på Inicia kan unga vuxna utveckla kompetens, sitt sociala och sitt professionella självförtroende. De som vill kan skapa arbetsprover som de kan använda för att ta nästa steg mot jobb och studier. I verksamheten är social träning och utvecklandet av arbetlivskompetenser integrerat.

Tjänstepersonerna vi har intervjuat som jobbar med målgruppen ser också ett behov av platser inom IT och programmering vilket vi skulle kunna utveckla. De betonar att det är extra viktigt att sysselsättningen är meningsfull och framåtsyftande för gruppen med NPF-diagnoser. Att känna meningsfullhet är ofta en grundförutsättning för att gruppen med NPF-diagnoser ska klara av att ta sig till platsen över huvud taget.

3 Webbsida - Psykisk ohälsa och sysselsättning

Det finns behov av en informationssida för människor med psykisk ohälsa där en presentation av olika möjligheter till sysselsättning och arbetsfrämjande insatser finns med som en del av flera. Den ska vara byggd med en design som tilltalar målgruppen samtidigt som den är tillgänglighetsanpassad. Att gå från att kunna ladda ner en PDF med veckans program till att ha en attraktiv informationssida där både professionella och brukare kan hitta information skulle gynna och snabba på målgruppens integration i samhällsgemenskapen. Intervjupersonerna menar att webbsidan bör ligga utanför kommunen för att kunna skapas i ett eget format som attraherar målgruppen. I ett sådant projekt skulle unga vuxna från målgruppen kunna erbjudas arbetsinriktad sysselsättning och anpassade anställningar utifrån deras expertkunskap kring den brist på information och behov de upplever idag.

4 Peer Support

Det finns en stor potential i att använda och anpassa metoden Peer Support i sysselsättningsfrämjande syfte. Inte traditionell Peer Support i vårdmiljö utan Peer Support för återhämtning, social integration och arbetsintegration i samhället. Peer Support går även att integrera i befintliga strukturerade sysselsättningsverksamheter och behöver inte vara en ny verksamhet.

5 Sysselsättning på landsbygden

Vi har inte hittat någon strukturerad sysselsättning för unga vuxna utanför Uppsalas tätort. Brukarna har sin sysselsättning i Uppsala. Det går bra för många men det finns en målgrupp som har utmaningar med att åka buss och/eller inte har tillgång till färdtjänst. En potentiell möjlighet är att en befintlig verksamhet öppnar en filial på landsbygden. Verksamheten skulle kunna husera i samma lokaler som bibliotek, äldreträffpunkter och idrottsföreningar. Unga vuxna utanför Uppsalas tätort skulle även kunna erbjudas sysselsättning på distans.

6 Sysselsättning på distans via digitala verktyg

Det finns en grupp som har behov av att ha strukturerad sysselsättning på distans via digitala verktyg. En grupp som har svårt att ta sig hemifrån. Att ha strukturerad arbetsfokuserad sysselsättning på distans skulle då vara ett verktyg för att skapa rutiner och en meningsfull dag. Att få prova på att arbeta tillsammans med andra som också jobbar digitalt skulle erbjuda en arbetsgemenskap. Det ska

vara en verksamhet som tar avstamp i att målgruppens erfarenhet och kompetens från den digitala världen är en resurs. Detta oavsett om de har spelat datorspel, programmerat musik eller tillbringat tiden med något annat som vi som lever utanför deras värld inte förstår oss på. I takt med att de enkla jobben kräver mer digital kompetens har denna målgrupp en grundkompetens som det går att bygga vidare på för att närma sig arbetsmarknaden.

Verksamheten ska jobba strukturerat och motivera deltagarna att utvecklas och efter hand göra ett studiebesök på den faktiska arbetsplatsen. Nästa stegförflyttning kan vara att delta på plats i den fysiska lokalen några timmar i veckan. Målet blir för majoriteten att göra en stegförflyttning från en digital strukturerad sysselsättning till en strukturerad sysselsättning på plats i lokalen.

En tjänsteperson som drivit verksamheter digitalt berättar: *”När jag lett gruppaktiviteter via nätet har faktiskt önskemålet om att träffas dykt upp efter ett tag. Digitala träffar fungerar som metod för att ta steg framåt. Det var jättesvårt för deltagarna att ta sig hit men de lyckades. Jag lyckades, tillsammans med gruppen, skapa ett intresse och motivation för att träffas.”*

7 Sysselsättning eget projekt

Det finns ett behov av att erbjuda målgruppen en plats, ett projektkontor, dit de kan gå och jobba med egna projektidéer i en grupp där andra också jobbar med att utveckla egna idéer. Gruppen faciliteras av en handledare som står för strukturen och metoden så att det blir en strukturerad arbetsinriktad sysselsättning. Målgruppen vi intervjuat har alla någonting de tycker är kul eller intressant att göra.

”Att få stöd i att jobba med en egen idé i en arbetsplatsmiljö skulle få mig att känna att mina idéer och intressen tas på allvar. Jag trivs i en miljö där jag får vara kreativ.”

8 Pomodoro sysselsättning – komma tillbaka till studier

Det finns behov av en neutral plats för personer som inte har avslutat sina studier p.g.a. psykisk ohälsa där de kan sitta och prova att studera utifrån sina förutsättningar. En plats där det finns handledning och uppmuntran till att komma i gång och prova att studera samt hjälp med studieplan och studieteknik. Detta behov verkar inte uppfyllas av universitetet eller studenthälsan. I lokalen ska det finnas andra ”studiekollegor” att äta lunch och fika med.

”När jag mådde dåligt försvann all struktur och rutiner för att plugga. Allt ansvar låg på mig och min sjukskrivning förlängdes gång på gång. Jag har endast en termin kvar på utbildningen och går på försörjningsstöd. Jag skulle behöva en struktur och plats att gå till där jag kan sitta och prova att skriva på

min uppsats för att se om jag klarar av det. Att jobba inom mitt utbildningsområde är det enda jobb jag känner att jag kan. Jag behöver hjälp med en struktur för att ro i hamn uppsatsen.”

Denna verksamhet skulle kunna samarbeta med kommunens insats "Stöd i studier".

9 Sysselsättning som första steget tillbaka till studier grundskola

Det finns ett behov av sysselsättningsplatser för målgruppen som inte klarat sina grundskole- och gymnasiestudier och är hemmasittare. De som omfattas av det kommunala aktivitetsansvaret. För en del ur denna målgrupp är det omöjligt att gå direkt från att vara hemmasittare tillbaka till skolan. Målgruppen har behov av sysselsättningsalternativ som inte är kopplade till skolan. En neutral plats där de kan få koppla bort tanken på och målet att återgå till skolan, under en period, för att i stället delta i en anpassad sysselsättning. En sysselsättning som är ett första delmål i återhämtningsprocessen tillbaka till skolan. Vilken typ av sysselsättning bestäms utifrån elevens behov, i syfte att bidra till välmående, väcka intresse och nyfikenhet. Det behövs därför en bred palett av strukturerade sysselsättningsverksamheter att tillgå för att möta de individuella behoven hos målgruppen. Det är också viktigt att platserna går att tillgå så snart en ungdom visar intresse för att börja.

10 Sysselsättning mot arbete och studier

Det finns behov av en neutral plats och verksamhet för personer som deltar i sysselsättning på exempelvis träffpunkter och är nyfikna på vilka möjligheter och steg det finns för att gå vidare mot arbetsfrämjande insatser. Målgruppen vet ofta inte vilka möjliga steg till arbetsinriktad sysselsättning, arbetsträning, praktik eller studier som erbjuds i de olika stegen av en återhämtningsprocess. Detta ska vara en grupp där deltagarna kan få bekanta sig med en palett av möjligheter utan att ha krav på sig för att gå in i en insats.

”Jag får panik och blir stressad bara jag hör ordet Arbetsförmedlingen. Jag har blivit så dåligt bemött och vill inte ha med dem att göra. Men visst, jag skulle vilja ha ett jobb. Jag vet bara inte hur det ska gå till.”

Sysselsättningen har verksamhet flera dagar i veckan och leds av en arbetscoach med erfarenhet av att arbeta med målgruppen. Gruppen erbjuds gruppaktiviteter och besök från insatser såsom UJC, IPS-coacher, Arbetsförmedlingens SIUS-konsulenter, stöd- och matchningsföretag, de arbetsintegrerande sociala företagen och andra civilsamhällesaktörer. De som vill kan få en egen arbetscoach med individuellt upplägg.

11 Hälsöfrämjande insatser som sysselsättning

Det finns behov av hälsofrämjande sysselsättningsverksamhet med fokus på välmående, självkänsla, egenmakt och självledarskap. En verksamhet i en trevlig och välkomnande miljö som erbjuder en palett av utbud av ”hälsofrämjande egenvård”. En sådan verksamhet är särskilt efterfrågad av personer som inte har tillgång till samtalsstöd, stödgrupper eller hälsofrämjande aktiviteter via vårdinsatser eller kommunala stödinsatser. Den studiecirkel i ACT som erbjuds inom Ung Intros insats är ett exempel på en evidensbaserad metod som fler unga vuxna skulle gynnas av att få ta del av inom en hälsofrämjande strukturerad sysselsättning. I en sådan verksamhet skulle även metoden Peer Support kunna implementeras för att stötta deltagarna.

12 Målgruppen – Jag vet inte vad jag vill, kan och orkar så jag stannar hemma

För målgruppen som vi identifierat ”jag vet inte vad jag vill, kan och orkar så jag stannar hemma” behövs fler professionella förrehabiliterande insatser där målgruppen erbjuds stöd under lång tid utifrån en holistisk människosyn. Insatsen Ung Intro är ett exempel på en sådan insats. Alla vi har intervjuat som på något sätt har haft kontakt med Ung Intro (både deltagare, anhöriga och tjänstepersoner) vittnar om att det är en väl genomtänkt evidensbaserad insats som verkligen gör skillnad för unga vuxna med psykisk ohälsa. Många fler i målgruppen unga vuxna med psykisk ohälsa har behov av insatsen Ung Intro eller en liknande insats för att ta steg mot välmående och egen försörjning.

13 Sysselsättningsförmedling

Slutligen ser förstudien ett behov av en sysselsättningsförmedling som kan stötta professionen att snabbt och enkelt hitta sysselsättningsplatser till målgruppen unga vuxna med psykisk ohälsa som vill ut och prova på ett arbetssammanhang. Ett förslag vi tagit emot är att det vore gynnsamt för målgruppen om en sådan sysselsättningsförmedling kunde ligga under Samordningsförbundet. Sysselsättningsförmedlingen inom LSS kan stå som modell och inspiration.

8. SLUTORD

Du har läst en förstudie genomförd av det arbetsintegrerade sociala företaget Initcia och finansierad av arbetsmarknadsnämnden Uppsala kommun. Denna förstudie visar på behov av en reformering av den nuvarande strukturen och utveckling av det metodologiska arbetet för sysselsättningsverksamheter i Uppsala kommun. Flera grundläggande förutsättningar behöver komma på plats för att unga vuxna med psykisk ohälsa och psykiska funktionsnedsättningar ska integreras i samhället och nå egen försörjning. Utöver behov av strukturella förändringar och metodutveckling har förstudien kommit fram till 13 förslag på insatser för målgruppen. Insatser som Uppsala kommun kan utveckla, som civilsamhället kan utveckla och som Uppsala kommun kan utveckla i samarbete med civilsamhället.

Nästa steg

Vi på Initcia kommer att jobba vidare med förslagen och ”knåda dem” tillsammans med civilsamhällesorganisationer, brukarföreningar, unga vuxna med psykisk ohälsa och andra aktörer i vårt nätverk. Vi bjuder även in Uppsalas förtroendevalda och förvaltningar att vara med och spåna vidare. De 13 förslagen i dagsläget är ofinansierade.

Trots att behoven är stora och komplexa är vi entusiastiska och önskar utveckla och implementera flera av de 13 förslagen. Initcia har under 10 års tid med framgång utvecklat normbrytande och framgångsrika arbetsfrämjande insatser för personer som står långt från arbetsmarknaden. Med örat mot marken, lyhörd för behoven som finns, har vi under tio års tid fått möjligheten att bidra till personer i deras resa mot bättre välmående och egen försörjning.

Kontakta oss

Du som läser denna förstudie och har frågor, förslag eller synpunkter kontakta oss gärna. Vi är alltid intresserade av att komma i kontakt med andra aktörer som jobbar inom eller nära området arbetsmarknad och psykisk hälsa.

Om du är intresserad av att delta i vår befintliga verksamhet eller är intresserad av att jobba hos som oss finner du mer information på www.initcia.se

Tack!

Vi vill tacka alla intervjupersoner som bidragit med sin ideella tid och engagemang för att göra denna förstudie matnyttig. Vi vill även tacka de kommunala verksamheter, civilsamhällesorganisationer och brukarföreningar som har tagit emot oss för besök och samtal.

Tack också till teamet som har varit med och jobbat med förstudien och till er som gett feedback under arbetets gång.

Rätten till meningsfull sysselsättning

Vi på Initcia har en tydlig vision och viljeriktning. Vi vill att alla unga vuxna ska få tillgång till de sysselsättningsinsatser, metoder och verktyg de behöver för att kunna utvecklas i den riktning de önskar och har behov av för att nå egen försörjning. Vi på Initcia kallar det för ”rätten till en meningsfull sysselsättning”.

Om samhällets tro verkligen är att det finns en arbetsplats för alla behöver vi skapa fler attraktiva strukturerade arbetsinriktade sysselsättningsverksamheter. Insatser som möjliggör att målgruppen unga vuxna med psykisk ohälsa som blivit/riskerar att bli en del av målgruppen UVAS får möjlighet att ”prova på att arbeta” som del av sin återhämtning och rehabilitering. Att de utöver återhämtning och sociala rehabilitering får möjlighet att utveckla sitt professionella självförtroende, få kompetenser och arbetserfarenhet som är relevanta för att lyfta fram i sina framtida CV.

Det är grundläggande att sysselsättningsinsatserna utvecklas och anpassas utifrån behoven hos dagens unga och unga vuxna. Att de anpassas utifrån dagens unga vuxnas livssituation, utmaningar och förmågor samt utifrån hur deras individuella psykiska ohälsa påverkar dem i dagens samhälle och mot dagens arbetsmarknad. Första delmålet är för de flesta att komma och besöka själva sysselsättningsinsatser eller verksamheten. Andra delmålet är komma tillbaka en till och tredje är att påbörja och komma regelbundet. Verksamheterna behöver erbjuda ett innehåll som bidrar till att målgruppen ser att själva aktiviteten både bidrar till återhämtning och är en del på en väg mot välmående och på sikt mot en egen försörjning. Att få prova på att arbeta är en friskhetsfaktor och i sig ett verktyg för återhämtning.

”När man mår dåligt behöver man en trygg miljö”.

Initcia
www.initcia.se

Uppsala mars 2024

FÖRSTUDIE

Sysselsättning för unga vuxna med psykisk ohälsa Uppsala kommun.

Initcia har sökt verksamhetsbidrag från arbetsmarknadsnämnden Uppsala kommun för att genomföra denna förstudie. Syftet med förstudien var att göra en kartläggning för att få en bild över vilka sysselsättningsverksamheter som vänder sig till unga vuxna 18–35 år med psykisk ohälsa och psykiska diagnoser i Uppsala kommun.

Syftet var också att utifrån identifierade behov hos målgruppen och professionen som jobbar med målgruppen komma med förslag på nya kompletterande sysselsättningsverksamheter och arbetsmetoder.

Utifrån behovsanalyser har 13 förslag på verksamheter och arbetsmetoder tagits fram. Det är insatser som skulle gynna målgruppen unga vuxna med psykisk ohälsa och psykiska diagnoser i deras utveckling mot bättre välmående och stegförflyttningar mot arbete eller studier.

Initcia

Initcia är ett socialt företag i Uppsala. Du hittar oss på Kungsgatan 70D
www.initcia.se | info@initcia.se | 076 - 794 91 65